

**Programma van eisen
aanbesteding Soortenmanagementplan
gemeente Westerveld**

Diever, 17 december 2025

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Uitgangspunten voor SMP Westerveld	3
Scope van de opdracht	4
Algemeen	4
Hoofdaannemer en onderaannemers	4
Aantoonbare ervaring en expertise	4
Geschiktheidseisen en gunningscriteria	4
Programma van eisen voor SMP van gemeente Westerveld	5
Algemeen	5
De opdracht.....	5
Planning	6
Plangebied	6
Activiteiten	7
Vergunning gebruikers	8
Doelsoorten.....	8
O-meting.....	9
Plangebied en onderzoeksinspanning	10
Onderzoeksmethodiek.....	10
Randvoorwaarden en praktische uitvoering	10
Verwachtingen opdrachtnemer.....	11
Mitigatie- en compensatieplan	11
Uitgangspunten	11
Kraamvoorzieningen in het kader van pré-SMP	11
Ecologische werkprotocollen: stappenplannen	11
Monitoringsplan	11
Management- en administratieplan	12
Inzet opdrachtnemer na oplevering SMP	12
Communicatie en samenwerking	12
Overleg- en communicatiemomenten	12
Samenwerking stakeholders.....	13
Duidelijkheid en Leesbaarheid van documenten	13
Algemene informatie over gemeente Westerveld	14
Omgevingsvisie: “wie zijn wij: onze plek in de regio”	14

Ruimtelijk	14
Landschapstypes.....	15
Gebouwde omgeving.....	15
Woningcorporatie Actium Wonen	15
Woningcorporatie Woonconcept	16
Natuur.....	16
Landbouw	17
Inwoners	17
Recreatie.....	17
Maatschappij van Weldadigheid.....	17
Gebied en locaties binnen Westerveld	17
Omvang van het bezit.....	18
Gebruik van het bezit	18
Bijlagen.....	19
Bronnen:	19

Inleiding

De gemeente Westerveld wil haar inwoners helpen met uitvoeren van isolatie- en verduurzamingsmaatregelen, in lijn met de doelen uit het Klimaatakkoord. Daarbij moet rekening worden gehouden met gebouw bewonende diersoorten zoals vleermuizen, huismussen, huis- en gierzwaluwen, conform de Omgevingswet. Het Soortenmanagementplan (SMP) is een instrument waarmee we een gebiedsgerichte vergunning kunnen aanvragen, waardoor isolatie-, verduurzamingswerkzaamheden, onderhoud en andere werkzaamheden efficiënt uitgevoerd kunnen worden zonder dat bij elke woning of gebouw individueel ecologisch onderzoek nodig is.

Met het opstellen en uitvoeren van het SMP kan de gemeente Westerveld de verduurzaming van woningen versnellen met inachtneming van de Omgevingswet. Het biedt ook kansen voor het versterken van de natuur en biodiversiteit in de gebouwde omgeving. Het SMP biedt duidelijkheid voor inwoners, woning- en gebouweigenaren en uitvoerende partijen over de ecologische randvoorwaarden en voorkomt vertraging in de uitvoering van isolatie- en verduurzamingsmaatregelen en onderhoudswerkzaamheden.

Uitgangspunten voor SMP Westerveld

Het SMP moet in de eerste plaats voldoen aan de wettelijke vereisten, de provinciale handreiking en het programma van eisen van gemeente Westerveld. Maar, het moet ook helder geschreven en praktisch toepasbaar zijn. We vinden het van belang dat de opdrachtnemer het SMP in nauwe samenwerking met de gemeente opstelt om praktische uitvoerbaarheid te borgen.

De gemeente wil een praktijkgericht SMP. Soorten zijn uiteindelijk niet geholpen met onderzoek en rapporten alleen, maar met voorzieningen en maatregelen die daadwerkelijk worden gerealiseerd en duurzaam worden beheerd. Kortom: gemeente Westerveld vraagt om een zo beknopt mogelijk en actiegericht SMP.

De gemeente onderstreept het belang van samenwerking; met de opdrachtgever, maar ook met relevante stakeholders voor het SMP van Westerveld.

Scope van de opdracht

Algemeen

De gemeente Westerveld hecht waarde aan een integrale aanpak van het SMP. Onze voorkeur gaat daarom uit naar **één opdrachtnemer die het gehele traject** voor zijn rekening neemt. Dit omvat de volledige scope: van de projectleiding en voorbereidingsfase tot en met de benodigde onderzoeken, data-analyse, het opstellen van het SMP en het aanvragen van de vergunning bij provincie Drenthe.

Hoofdaannemer en onderaannemers

De gemeente onderkent dat sommige bureaus niet over alle capaciteit of expertise beschikken om het gehele traject zelfstandig uit te voeren. In dat geval staat de gemeente open voor een **hoofdaannemer-onderaannemerconstructie**. Indien een opdrachtnemer voorstelt samen te werken met onderaannemers, dient in de offerte te worden aangegeven:

- welke onderaannemers worden ingezet;
- welke taakverdeling wordt voorgesteld;
- hoe samenwerking en kwaliteitsborging worden gewaarborgd.

Aantoonbare ervaring en expertise

De gemeente Westerveld vindt het van groot belang dat zowel de opdrachtnemer als eventuele onderaannemers aantoonbare ervaring en expertise hebben met soortgelijk werk. Wij zien graag dat deze ervaring in de offerte wordt onderbouwd, zowel voor de hoofdaannemer als voor eventuele onderaannemers. **In het Beschrijvend Document staat dit verder beschreven.** ~~Deze onderbouwing wordt door de opdrachtnemer in ieder geval gedaan door het aanleveren van minimaal één referentieprojecten van soortgelijke omvang en CV's van betrokken projectmedewerkers.~~

Wanneer meerdere partijen gezamenlijk een inschrijving doen, zal de gemeente bij beoordeling en gunning nadrukkelijk letten op de wijze waarop samenwerking en samenhang in het project worden geborgd.

Geschiktheidseisen en gunningscriteria

De geschiktheidseisen en gunningscriteria voor deze aanbesteding zijn opgenomen in het bijbehorende beschrijvende document. In dat document is toegelicht op welke wijze de inschrijvingen worden beoordeeld en welke criteria worden gehanteerd voor de selectie en gunning van de opdracht.

De gemeente Westerveld hecht grote waarde aan kwaliteit, vakinhoudelijke deskundigheid en samenwerking. Daarbij ligt de nadruk niet alleen op een goede ecologische onderbouwing, maar juist ook op praktische uitvoerbaarheid en een actiegerichte aanpak.

Programma van eisen voor SMP van gemeente Westerveld

Algemeen

Het opgestelde SMP is bedoeld als basis voor de aanvraag van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit bij de provincie Drenthe. Het SMP zal daarom in de basis moeten voldoen aan de richtlijnen en eisen zoals beschreven in de Handreiking Soortenmanagementplan van de provincie Drenthe (zie bijlage 1) én uiteraard daarnaast aan dit programma van eisen.

De opdracht

Bij deze opdracht gaat het om een resultaatsverplichting. De opdracht omvat in ieder geval de volgende onderdelen:

1. **Projectleiding, coördinatie, communicatie:** Opstellen van een projectorganisatie en -planning. Leiden en aansturen van het project, bewaken van samenhang, voortgang, kwaliteit en communicatie binnen het traject, inclusief aansturing van eventuele onderaannemers. Daarbij wordt verwacht dat de opdrachtnemer actief samenwerkt met gemeente Westerveld en eventueel relevante stakeholders.
2. **Vorbereiding en aanpak 0-meting:** Opstellen van een definitief en door provincie goedgekeurde aanpak en onderzoeksopzet voor de volledige 0-meting.
3. **Ecologische onderzoeken (0-meting):** Uitvoeren van de volledige 0-meting, bestaande uit literatuuronderzoek, deskresearch, potentie-inschatting en veldonderzoeken, inclusief het verwerken van relevante waarnemingen in de NDFF en analyse van de verzamelde data, conform de provinciale handreiking, actuele onderzoeksprotocollen én dit programma van eisen van Westerveld.
4. **Soortenmanagementplan:** Opstellen van een SMP, inclusief mitigatie- en compensatieopgaven, voorstellen voor ecologische plus en uitvoeringsplannen rekening houdend met de provinciale handreiking en dit programma van eisen van Westerveld. Met daarbij speciale aandacht voor:
 - **Integratie pré-SMP maatregelen:** Meenemen van de reeds vastgestelde en in uitvoering zijnde compensatieverblijven (onder begeleiding van EcoReest) in het mitigatie- en compensatieplan.
 - **Werkprotocollen / stappenplannen en management en administratieplan:** Uitwerken van ecologische werkprotocollen / stappenplannen, inclusief toetsing op technische haalbaarheid en leesbaarheid, en opstellen van praktisch uitvoerbaar management en administratieplan.
 - **Monitoringsplan:** Een financieel efficiënt en marktconform plan met daarin een grote rol voor vrijwilligers en eventueel stakeholders als Actium en Maatschappij van Weldadigheid.

5. **Vergunningaanvraag:** Namens de opdrachtgever indienen en verkrijgen van de generieke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora en fauna bij de provincie Drenthe, die voldoet aan de juridische kaders en wettelijke eisen.
6. **Uitvoerings- en implementatiefase:** Beschikbaar zijn voor advies, begeleiding en inhoudelijke bijeenkomsten tijdens het traject en in het eerste halfjaar na oplevering van het SMP.

Planning

De gemeente Westerveld wil **uiterlijk december 2028** de benodigde vergunning van de provincie binnen hebben. Dit is ons uitgangspunt bij de uitvoering van de opdracht. Een eerdere oplevering van het SMP en verkrijgen van de vergunning wordt uiteraard gewaardeerd.

Wij realiseren ons dat de haalbaarheid van de planning mede afhangt van de daadwerkelijke gunning van de opdracht door de opdrachtgever en het vaststellen van de definitieve onderzoeksanpak van de opdrachtnemer. Daarom vragen wij inschrijvers een realistische en onderbouwde planning voor te leggen, waarin duidelijk wordt hoe het voorgestelde traject aan kan sluiten bij de ambities en uitgangspunten van Westerveld voor het SMP.

Plangebied

Het SMP voor de gemeente Westerveld heeft betrekking op de gebouwde omgeving binnen de gemeentegrenzen. Om de omvang en focus van de opdracht te verduidelijken, zijn drie plankaarten, een overzicht van het aantal panden per kern en shapebestanden van het plangebied toegevoegd als bijlagen (bijlagen 3 a en b).

De plankaarten geven in verschillende kleuren de gebieden, inclusief aantal hectares, weer die binnen of buiten de scope van dit SMP vallen:

- **Grijs gekleurde kernen – must have**

De 17 grijs gekleurde dorpen vormen de kern van het SMP en maken verplicht onderdeel uit van de 0-meting. Dit zijn dezelfde dorpen waar reeds de eerste kraam compensatieverblijven voor vleermuizen worden gerealiseerd in het kader van het pré-SMP. Deze dorpen dienen in het plan van aanpak, het onderzoeksplan en de offerte te worden opgenomen.

- **Groen gekleurde kernen - optioneel**

De groen gekleurde dorpen (felgroen) en bedrijventerreinen (lichtgroen) worden **optioneel** opgenomen. De opdrachtnemer dient in het plan van aanpak aan te geven op welke wijze deze kernen in het onderzoek kunnen worden meegenomen en wat de bijbehorende kosten zijn. Op basis hiervan maakt de gemeente een keuze of opname in het SMP wenselijk is of dat een alternatieve route wordt uitgewerkt.

- **Dorpen zonder ingetekend plangebied – buiten beschouwing**

Dorpen die uitsluitend met naam op de kaart staan, maar waarvoor geen plangebied is ingetekend, worden in dit SMP vooralsnog buiten beschouwing gelaten.

Met deze indeling wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen het verplichte deel van de scope en de optionele uitbreidingen. De opdrachtnemer wordt gevraagd te beargumenteren wat de eventuele meerwaarde voor de gemeente is om de optionele gebieden op de laten nemen in het SMP, zodat de gemeente een afgewogen besluit kan nemen.

Daarnaast is het van belang te vermelden dat woningcorporatie **Actium** voor haar woonbezit in 2023 ecologisch onderzoek heeft uitgevoerd in het kader van een eigen SMP. Deze onderzoeksgegevens kunnen door opdrachtnemer benut worden bij de uitwerking van het plan van aanpak en uitvoering van de 0-meting. Het woning- en grondbezit van Actium is op de plankaarten inzichtelijk gemaakt met felrode en lichtrode kleuren. Ook is een kaartviewer met een overzicht van resultaten als bijlage 9 toegevoegd bij de aanbesteding alsook het bijbehorende SMP.

Activiteiten

Het SMP van Westerveld is gericht op een groot deel van de werkzaamheden in de gebouwde omgeving die effect kunnen hebben op gebouw bewonende soorten. Dit betreft niet alleen verduurzamingsmaatregelen zoals isolatie, maar ook onderhoudswerkzaamheden en ingrepen aan de buitenschil van gebouwen.

Onderstaande activiteiten vallen in ieder geval binnen de reikwijdte van het SMP:

- **Verduurzamingsmaatregelen**
 - Vervangen van de buitenschil
 - Dakisolatie (buitenzijde en binnenzijde)
 - Spouwmuurisolatie
 - Vervangen of plaatsen van glas en kozijnen
 - Gevelisolatie
 - Plaatsen zonnepanelen
- **Kleine en grote bouwkundige aanpassingen**
 - Plaatsing / vervanging van een dakkapel
 - Vervangen en plaatsen van dakramen
 - Vervangen van kozijnen
 - Aanbouw of uitbreiding van een woning
 - Sloop en nieuwbouw
- **Onderhoudswerkzaamheden aan gebouwonderdelen**
 - Vervangen van dakgoten
 - Vervangen van boeiborden en windveren
 - Schilderwerk
 - Reinigen van gevels en vervangen van voegwerk
 - Overige werkzaamheden aan gevel of dak (klein, groot en beheer)
 - Renovatie, onderhoud en verduurzamen van gebouwen en woningen, waaronder monumenten
 - Verwijderen asbest
- **Ruimtelijke ontwikkeling (optioneel – indien mogelijk)**
 - Extra woningbouw op inbreidingslocaties binnen dorpen en kernen. Gedurende het traject bepalen of het mogelijk en haalbaar is om bepaalde ontwikkelingsprojecten (inbreiding / uitbreiding) op te nemen in het SMP.

Bij het opstellen van het SMP wordt -in overleg met de gemeente- de lijst met activiteiten definitief gemaakt.

Vergunning gebruikers

Het Soortenmanagementplan gaat gebruikt worden door een breed scala aan partijen binnen de gemeente Westerveld. Allereerst zijn dit **particuliere eigenaren, bedrijven** en andere **initiatiefnemers** die werkzaamheden aan gebouwen in het plangebied uitvoeren. Daarnaast kunnen ook de **Maatschappij van Weldadigheid** en woningcorporatie **Actium** gebruik maken van het SMP, indien van toepassing in vastgesteld plangebied. Tot slot is de **gemeente Westerveld** zelf één van de gebruikers, onder meer in haar rol als vergunningverlener en beleidsuitvoerder. Maar ook ten behoeve van onderhoud aan en verduurzamen van maatschappelijk vastgoed of gebouwen in eigendom van de gemeente. De gemeente staat open voor aanvullingen op deze lijst, mocht blijken dat het wenselijk is dat meer partijen eveneens gebruik zullen maken van het SMP.

Doelsoorten

Voor het SMP van Westerveld worden de gebouw bewonende soorten meegenomen die in gemeente Westerveld relevant zijn voor grondgebonden woningen en andere gebouwen in het vastgestelde plangebied, tenzij 100% uitgesloten is dat bepaalde soorten niet voorkomen in de gemeente. In dat geval kunnen deze buiten beschouwing worden gelaten.

De soorten zijn geselecteerd op basis van hun bekende of verwachte voorkomen in Westerveld, hun wettelijke beschermingsstatus en de kwetsbaarheid van hun verblijf- en nestplaatsen bij isolatie-, verduurzamings- en onderhoudswerkzaamheden en ruimtelijke ingrepen.

Volgens de populatie inschattingen onderzocht en omschreven door Ecoreest in opdracht van de provincie Drenthe, betreft het voor het SMP van Westerveld onderstaande soorten. De opdrachtnemer geeft in haar plan van aanpak en onderzoeksvoorstel aan welke vleermuis- en vogelsoorten in ieder geval opgenomen moeten worden in het SMP van Westerveld met daarbij een toelichting en onderbouwing.

Soort	Groep	Wettelijke bescherming	Belangrijk risico bij activiteiten
Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Brandts vleermuis (<i>Myotis brandtii</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)*	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats

Soort	Groep	Wettelijke bescherming	Belangrijk risico bij activiteiten
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Tweekleurige vleermuis (<i>Vespertilio murinus</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	Vleermuis	Habitatrichtlijn; Omgevingswet	Verstoring, verlies verblijfplaats
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Vogel	Vogelrichtlijn; Omgevingswet; Jaarrond beschermde nestplaats	Vernietiging nestplaats, verstoring
Gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)	Vogel	Vogelrichtlijn; Omgevingswet; Jaarrond beschermde nestplaats	Vernietiging nestplaats, verstoring
Huiszwaluw (<i>Delichon urbicum</i>)	Vogel	Vogelrichtlijn; Omgevingswet; Jaarrond beschermde nestplaats	Vernietiging nestplaats, verstoring
Spreeuw (<i>Sturnus vulgaris</i>)	Vogel	Vogelrichtlijn; Omgevingswet; Nestbescherming tijdens broedseizoen	Vernietiging nestplaats, verstoring
Ringmus (<i>Passer montanus</i>)**	Vogel	Vogelrichtlijn; Omgevingswet; Nestbescherming tijdens broedtijd	Vernietiging nestplaats, verstoring

*Verblijfplaatsen van deze soort zijn tot op heden niet bekend binnen de gemeentegrenzen van Westerveld. Wel is het uiterst westelijk deel van de gemeente, wat grenst aan de kop van Overijssel, aangewezen als potentieel/kansrijk leefgebied voor de soort. Het betreft grofweg de regio tussen en rond de kernen van Wapserveen, Vledderveen, Nijeveen en Vledder. Het is aan opdrachtnemer om te beoordelen in hoeverre de onderzoeksinspanning afgestemd wordt op het voorkomen van meervleermuis (zie verder onder ‘Onderzoeksmethodiek’).

**Ringmus wordt met name verwacht in de kleine lintdorpen, waar het voorkomt op grote percelen.

0-meting

De gemeente Westerveld hecht eraan dat de 0-meting aansluit bij de kaders zoals opgenomen in de Handreiking soortenmanagementplan van de provincie Drenthe, die als bijlage 1 is toegevoegd. Dit

betekent onder meer dat de onderzoeksmethodiek logisch voortbouwt op de potentie-inschatting en verkenning naar aanleiding van literatuuronderzoek, overig gebiedsdekkend onderzoek en, waar relevant, modelmatige berekeningen.

Plangebied en onderzoeksinspanning

Uit een voorverkenning van het plangebied -uitgevoerd door gemeente Westerveld- blijkt dat veel kleine kernen bestaan uit ruim opgezette lintbebouwing en/of grote percelen met vrijstaande woningen. De lage woningdichtheid betekent dat een aanzienlijke onderzoeksinspanning nodig is om soorten in kaart te brengen. Daarnaast kan het onderzoek alleen vanaf de openbare weg plaatsvinden, waardoor veel potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen en broedvogels moeilijk inspecteerbaar zijn en hoogstwaarschijnlijk gemist worden.

De gemeente geeft daarom de volgende richting mee voor de 0-meting, welke zijn afgestemd met provincie Drenthe:

- Kraam- en winterverblijfplaatsen van vleermuizen: goed in kaart brengen en vastleggen
- Populaties van broedvogels: goed in kaart brengen en vastleggen
- Individuele nestlocaties van broedvogels: alleen nauwkeurig vastleggen in kernen waar woningen vanaf openbaar terrein goed inspecteerbaar zijn. In (delen van) kernen waar het moeilijk of niet mogelijk is individuele nestlocaties vast te leggen volstaat het noteren van (concentraties van) broedvogels.
- Paarverblijfplaatsen van vleermuizen: niet in kaart brengen en vastleggen, tenzij opdrachtnemer dit nodig acht voor het verkrijgen van een gemeente-brede vergunning*.

* Provincie Drenthe heeft te kennen gegeven dat onderzoek naar paarverblijfplaatsen niet noodzakelijk is voor het verkrijgen van de gemeente-brede vergunning, mits goed ecologisch onderbouwd.

Onderzoeksmethodiek

Opdrachtgever wenst de **Viridis-methodiek** (handreiking SMP-methodiek provincie Utrecht, zie bijlage 2) als uitgangspunt voor soortgericht veldonderzoek. Hierbij geldt:

- Onderzoek naar de meervleermuis alleen uitvoeren in potentieel leefgebied voor de soort, zie ook onder 'Doelsoorten'. Geen extra onderzoeksronden voor deze soort uitvoeren, wel onderzoekstijden aanpassen voor deze soort.
- Paarverblijfplaatsen hoeven niet meegenomen te worden, tenzij opdrachtnemer dit nodig acht voor het verkrijgen van de gemeente-brede vergunning.
- Zenderonderzoek hoeft niet te worden meegenomen.

Het staat opdrachtnemer vrij een andere onderzoeksmethodiek voor te stellen, mits deze voldoet aan de eisen van de provincie Drenthe. Hiervoor wordt ook verwezen naar de meest recente protocollen en kennisdocumenten (zoals Gebiedenprotocol Gierzwaluw en Richtlijn vleermuis grote gebieden).

Randvoorwaarden en praktische uitvoering

- Het budget van Westerveld moet zoveel mogelijk besteed worden aan het beschermen en versterken van aanwezige natuurwaarden. Onderzoeken die hiervoor niet strikt noodzakelijk zijn, kunnen – wat opdrachtgever betreft - worden weggelaten, mits ecologisch onderbouwd.
- Opdrachtnemer kan vrijwilligers betrekken bij de uitvoering van de 0-meting, bijvoorbeeld lokale natuurorganisaties of werkgroepen, onder ecologische begeleiding. Vrijwilligers kunnen

bijvoorbeeld worden ingezet voor het doen van uitvliegtelling bij kraamkolonies van vleermuizen of voor het aanleveren van broedvogeldata.

- De voorgestelde onderzoeksaanpak wordt voorgelegd aan provincie Drenthe ter akkoord.

Verwachtingen opdrachtnemer

Opdrachtnemer dient een realistische aanpak voor de 0-meting op te stellen, inclusief:

- Onderzoeksstrategie en methodiek
- Toelichting op focus en prioriteiten
- Praktische uitvoering (inclusief inzet van vrijwilligers indien relevant)
- Kostenraming en tijdsplanning.

Mitigatie- en compensatieplan

Uitgangspunten

Conform de provinciale handreiking wordt in het soortenmanagementplan een mitigatie- en compensatieplan opgenomen dat waarborgt dat gebouw bewonende soorten in de gemeente Westerveld duurzaam in stand worden gehouden. Voor Westerveld willen we toewerken naar een kwalitatieve versterking van populaties en hun leefomgeving. De gemeente vindt het van groot belang dat voorgeschreven maatregelen daadwerkelijk gerealiseerd (kunnen) worden en realistisch zijn.

Kraamvoorzieningen in het kader van pré-SMP

Een belangrijk vertrekpunt voor het mitigatie- en compensatieplan zijn de 46 kraamvoorzieningen die -in het kader het pré-SMP- komende periode worden ingebouwd in gebouwen en woningen **in 17 verschillende dorpen**. Opdrachtgever verwacht dat opdrachtnemer deze kraamvoorzieningen opneemt in het mitigatie- en compensatieplan. In bijlage 4 'Overzicht locaties + telling verblijven compensatieronde #1 Westerveld' is een overzicht gegeven van deze kraamvoorzieningen. Nadere afstemming hierover zal na opdrachtverlening met gemeente Westerveld plaats vinden.

Ecologische werkprotocollen: stappenplannen

Het mitigatie- en compensatieplan bevat conform de handreiking van de provincie **ecologische werkprotocollen**. Deze protocollen vormen de vertaalslag naar uitvoerbare werkinstructies. Daarbij geldt voor Westerveld dat de werkprotocollen afgestemd moeten zijn op de dagelijkse praktijk van aannemers en navolgbaar moeten zijn voor leken als particuliere woningbezitters. Deze werkprotocollen worden daarom in begrijpelijke taal opgesteld (minimaal ERK-niveau B1/B2) en bovendien getoetst door een praktijkgerichte partij, bijvoorbeeld een ecologische aannemer. Het resultaat van deze toetsing dient te worden verwerkt in de eindproducten. Als basis voor het werkprotocol verwachten we een eenvoudig en makkelijk te volgen stappenplan.

Monitoringsplan

De monitoring van de uitvoering en effectiviteit van het soortenmanagementplan (SMP) volgt de richtlijnen zoals opgenomen in de **handreiking Soortenmanagementplan van de provincie Drenthe**. De provincie werkt momenteel aan een aparte **handreiking Monitoring**, die naar verwachting dit najaar beschikbaar komt. Opdrachtnemers kunnen bij het opstellen van het SMP hiermee rekening houden zodra deze handreiking beschikbaar is, maar ook een eigen voorstel uitwerken dat goed ecologisch onderbouwd is.

Gemeente Westerveld wil dat de monitoring samen met lokale stakeholders wordt uitgevoerd. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de rol van woningcorporatie *Actium*, die hoogstwaarschijnlijk ook voor haar eigen SMP nog stappen moet zetten op het gebied van monitoring.

Daarnaast wil Westerveld graag *lokale natuurorganisaties en -werkgroepen* inzetten. Vrijwilligers kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het verzamelen van monitoringsgegevens, mits dit uiteraard gebeurt onder de juiste begeleiding van een deskundig ecoloog en in afstemming is met de provincie. De opdrachtnemer wordt gevraagd om in zijn voorstel uit te werken wat nodig is voor gemeente Westerveld om deze samenwerking vorm te kunnen geven, welke taken geschikt zijn voor vrijwilligers, en hoe kwaliteitsborging van de data wordt gegarandeerd.

Management- en administratieplan

Voor het management- en administratieplan verwijst de gemeente Westerveld naar de kaders die de provincie Drenthe heeft opgesteld. Het gaat hierbij om zowel de **Handreiking Soortenmanagementplan** als de **Handreiking Werken met een SMP**.

Van de opdrachtnemer wordt verwacht dat hij deze handreikingen toepast en vertaalt naar een plan voor gemeente Westerveld dat zorgt voor een duidelijke en werkbare structuur voor de uitvoering, administratie en verantwoording van het SMP. Voor Westerveld is het belangrijk dat dit plan **eenvoudig** en **praktisch uitvoerbaar** is en passend is bij de aard, omvang en huidige werkwijze van de organisatie, zodat het in de praktijk ook daadwerkelijk goed kan worden uitgevoerd en geborgd en niet leidt tot een onnodige extra administratieve last.

Extra inzet opdrachtnemer tijdens en na oplevering SMP

Na oplevering van het SMP wil gemeente Westerveld de vereiste acties uit het SMP zo spoedig mogelijk implementeren in de organisatie. Aan opdrachtnemer wordt gevraagd om in de aanbesteding hier rekening mee te houden. Opdrachtgever gaat ervan uit dat opdrachtnemer gemiddeld 8 uur per maand hierin ondersteunt. Te denken valt aan een opleiding of workshop voor medewerkers van de gemeente (vergunningverleners, beleidsmedewerkers, energiecoaches en energieadviseurs) en andere stakeholders of gebruikers van het SMP.

Communicatie en samenwerking

De gemeente Westerveld hecht groot belang aan een goede communicatie en samenwerking tijdens het SMP-traject. Een open en proactieve houding van de opdrachtnemer is hierbij essentieel. De gemeente verwacht dat de opdrachtnemer regelmatig rapporteert over de voortgang en eventuele knelpunten tijdig signaleert en bespreekbaar maakt.

Overleg- en communicatiemomenten

Gedurende het traject worden meerdere overlegmomenten en bijeenkomsten georganiseerd. De gemeente Westerveld is verantwoordelijk voor de organisatie hiervan; de opdrachtnemer levert inhoudelijke en praktische ondersteuning.

Verantwoordelijkheden opdrachtnemer

- Proactief informeren van de opdrachtgever over voortgang en knelpunten.
- Meedenken over de betrokkenheid van stakeholders en het doen van voorstellen voor deelnemers aan bijeenkomsten.

- Inhoudelijke bijdrage leveren aan bijeenkomsten en de resultaten verwerken in het SMP-traject.

De opdrachtnemer houdt in de planning ook rekening met de volgende bijeenkomsten:

1. Startbijeenkomst

- **Doel:** informeren van betrokken partijen over het SMP-traject, ophalen van kennis en inzichten uit de praktijk, en afstemmen van verwachtingen en werkwijze.
- **Deelnemers:** o.a. provincie Drenthe, woningcorporatie Actium en betrokken gemeentelijke beleidsafdelingen.
- **Rol opdrachtnemer:** inhoudelijke voorbereiding, toelichting van de voorgestelde aanpak en actieve deelname aan de kennisuitwisseling.

2. Informatiesessie vóór de 0-meting

- **Doel:** kennisdeling met lokale vrijwilligersorganisaties, natuurverenigingen en adviesbureaus over bestaande gegevens (soorten en natuurwaarden) en kansen voor samenwerking bij monitoring.
- **Rol opdrachtnemer:** leveren van input, toelichten van onderzoeksofzet en verzamelen van relevante informatie uit het veld.

3. Bijeenkomst mitigatie, compensatie en monitoring

- **Doel:** bespreken van de voorlopige onderzoeksresultaten en bespreken van voorstel voor de maatregelen voor mitigatie, compensatie en monitoring.
- **Rol opdrachtnemer:** inhoudelijke voorbereiding, toelichting van analyses en vertaling naar maatregelen en plan.

4. Afstemming met provincie Drenthe

- **Doel:** meerdere overlegmomenten gedurende het traject over de inhoud van het SMP en de bijbehorende vergunningaanvraag.
- **Rol opdrachtnemer:** deelname aan deze overleggen, voorbereiding van benodigde stukken en toelichting van bevindingen.

5. Informeren van college en raad

- **Doel:** informeren over het SMP-traject en werkwijze.
- **Rol opdrachtnemer:** inhoudelijke voorbereiding, toelichting, (mede) presenteren.

Samenwerking stakeholders

De gemeente Westerveld hecht groot belang aan samenwerking met stakeholders bij de totstandkoming en uitvoering van het Soortenmanagementplan. Bijlage 10 'lijst stakeholders SMP gemeente Westerveld' geeft een overzicht van de belangrijkste stakeholders die binnen het SMP van Westerveld een rol spelen.

Duidelijkheid en Leesbaarheid van documenten

Het SMP, inclusief uitvoeringsplannen, eventuele werkprotocollen, bijlagen en andere documentatie, moet in begrijpelijke en toegankelijke taal geschreven zijn. Alle teksten dienen minimaal te voldoen aan niveau B1/B2 van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Taal (ERK). De opdrachtnemer moet ervoor zorgdragen dat de documentatie duidelijk en leesbaar is, zonder onnodig gebruik van vakjargon.

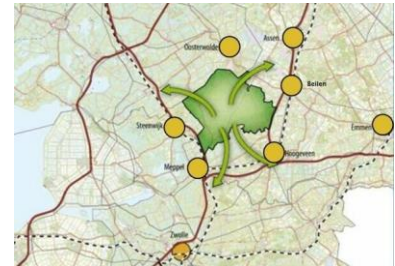
Algemene informatie over gemeente Westerveld

Omgevingsvisie: “wie zijn wij: onze plek in de regio”

Westerveld heeft een uniek profiel: we zijn een groene, agrarische gemeente met een ongekennde rijkdom aan cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden.

Concreet komt dit tot uitdrukking in onze ‘Unique Selling Points’:

1. Natuur
2. Duisternis en sterren
3. Cultuur, erfgoed en monumenten
4. Landschap
5. Koloniën van Weldadigheid (tevens Unesco-Werelderfgoed)
6. Archeologie

Op dat profiel, en op die Unique Selling Points, willen we als gemeente regionaal en nationaal worden herkend. We richten ons beleid dan ook op het herkenbaar houden van onze gemeente en maken keuzes die daarbij horen. Zo passen bij ons profiel bijvoorbeeld geen Vinex-wijken, bovenregionale bedrijventerreinen of massatoerisme.

Wat wel past is dorps wonen in een groene omgeving (excellent wonen). Wat ook past is ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Onze ligging nabij de A28, de A32 en grotere plaatsen als Assen, Meppel, Beilen en Steenwijk maakt dat Westerveld goed als uitvalsbasis kan dienen voor dergelijke bedrijven.

Wat betreft het toerisme is onze gemeente een gebied voor de fijnproever. We streven naar een onderscheidend toeristisch aanbod passend bij de identiteit van onze gemeente.

Meer informatie: [Visie - Omgevingsvisie Westerveld](#)

Ruimtelijk

Gemeente Westerveld heeft een totale oppervlakte van 28.274 hectare, waarvan 27.865 hectare land en 409 hectare water. De gemiddelde dichtheid van adressen is 218 adressen per km².

Verdeling per categorie:

Categorie	Oppervlakte (ha)	Percentage (%)	Toelichting
Landbouw	~18.500	~66%	Grasland, akkerbouw, veeteelt
Natuur en bos	~7.000	~25%	Incl. Natura 2000, NNN, bossen
Bebouwde omgeving (dorpen)	~1.000	~3.5%	Dorpen als Diever, Vledder, Dwingeloo, Havelte en meer

Categorie	Oppervlakte (ha)	Percentage (%)	Toelichting
Recreatie en toerisme	~600	~2%	Campings, recreatieparken, vakantieparken, horeca
Industrie/bedrijventerreinen	~150	~0.5%	Kleine bedrijventerreinen in dorpen
Infrastructuur (wegen, spoor)	~750	~3%	Wegen, fietspaden, spoor
Water (plassen, vaarten, kanalen)	~300	~1%	Meertjes, vaarten, sloten
Totaal	~28.300	100%	Totale oppervlakte gemeente Westerveld

Landschapstypes

In gemeente Westerveld zijn verschillende landschapstypes te vinden, waaronder beekdallandschappen, essen, veldontginningen, veldgronden, wegdorpenlandschap en het ontginningskolonielandschap, naast karakteristieke lanen, brinken, begraafplaatsen en groenstructuren in de dorpskernen. Verder zijn er ook weilanden, bossen en heidevelden te vinden in het gebied.

Gebouwde omgeving

De gemeente telt 27 dorpen en buurtschappen. Dit zijn: Boschoord, Darp, Diever, Dieverbrug, Doldersum, Dwingeloo, Eemster, Frederiksoord, Geeuwenbrug, Havelte, Havelterberg, Leggeloo, Lhee, Lheebroek, Nijensleek, Oldendiever, Oude Willem, Uffelte, Veendijk, Vledder, Vledderveen, Wapse, Wapserveen, Wateren, Wilhelminaord, Wittelte en Zorgvlied.

Er zijn ruim 11.000 adressen en meer dan 10.000 gebouwen met een huisnummer in de gemeente Westerveld. Zo'n 75% van de woningen in de gemeente is een koopwoning. 17% van de woningen zijn sociale huurwoningen, die voor het overgrote deel in bezit zijn van Actium Wonen. 8% betreft huur overig.

De woningen hebben een gemiddelde WOZ-waarde van €390.000. 50,1% zijn vrijstaande woningen en 21,7% zijn 2/1-kap woningen.

Woningcorporatie Actium Wonen

Woningcorporatie Actium Wonen biedt zo'n 16.000 tot 17.000 woningen en woonruimtes aan in Drenthe en Zuidoost-Friesland, verdeeld over zo'n 70 plaatsen. Het grootste deel van de woningen staat in gemeente Assen, ongeveer 8.000.

In gemeente Westerveld heeft Actium zo'n 1.649 woningen. Actium Wonen heeft daarmee het grootste aanbod van de sociale huurwoningen in Westerveld. De woningen staan in 14 dorpen van Westerveld, namelijk: Darp, Diever, Dwingeloo, Frederiksoord, Havelte, Havelterberg, Uffelte, Vledder, Vledderveen, Wapse, Wapserveen, Wilhelminaord, Wittelte, Zorgvlied. Het betreft veel versnipperd bezit.

Actium Wonen heeft gewerkt aan een eigen SMP en heeft inmiddels een vergunning tot en met 2034. Hiervoor hebben ze ecologisch onderzoek uitgevoerd. Alle woningen die voor het jaar 2000 zijn gebouwd

zijn onderzocht; er is dus ook veel niet onderzocht ten behoeve van het SMP. Onderzoek was gericht op kraamverblijven vleermuizen, huismus, huis- en gierzwaluw, spreeuw. Actium Wonen heeft haar SMP en bijbehorende kaartviewer gedeeld met gemeente Westerveld.

Woningcorporatie Woonconcept

Woonconcept beheert totaal ongeveer 12.300–12.500 eenheden, waaronder sociale huurwoningen, vrije sector, zorgenheden, bedrijfsruimten, winkels en garages, in o.a. Meppel, Assen, Hoogeveen en Steenwijkerland.

Het bezit van Woonconcept in gemeente Westerveld bestaat uit een aantal appartementen die in de verkoop staan. Dit betekent dat als hiervan de huur wordt opgezegd, deze woningen worden verkocht door Woonconcept. Het betreft drie complexen van vier hoog aan de Weegbree (nr 10, 14, 20, 22, 32, 42) en de Klaproosweg (41, 43, 49, 51, 53, 63) in Havelte. Deze zijn gerealiseerd in 2009. Daarnaast heeft Woonconcept een complex aan de Sleutelbloem (zorg). Hier zijn in totaal 23 woningen, gerealiseerd in 2009. Onlangs zijn hier zonnepanelen geplaatst.

Natuur

Gemeente Westerveld heeft meerdere natuurgebieden binnen haar gemeentegrenzen. Overzicht van de natuurgebieden in Gemeente Westerveld:

Gebied	Belangrijkste eigenaren	Terreinbeheerder(s)	Status (Natura 2000 / NNN / anders)	Nationaal Park
Dwingelderveld	Natuurmonumenten	Natuurmonumenten	Natura 2000, tevens NNN	Ja
Drents-Friese Wold (incl. Oude Willem)	Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, waterschappen, provincies	Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, waterschappen, provincies	Natura 2000, tevens NNN	Ja
Holtingerveld	Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap, Defensie, gemeente, particuliere eigenaren	Elke eigenaar beheert eigen deel, prominente rol voor Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten	NNN , geen Natura 2000	Nee
Ooster- & Westerzand	Defensie, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer	Defensie, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer	NNN , geen Natura 2000	Nee

Gebied	Belangrijkste eigenaren	Terreinbeheerder(s)	Status (Natura 2000 / NNN / anders)	Nationaal Park
Ootmaanden & Koningsschut	Provincie Drenthe	Provincie, waterschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Drentse Landschap, gemeente	NNN , geen Natura 2000	Nee

Landbouw

Van het totale ruim 28.000 hectare grondoppervlak van gemeente Westerveld heeft ongeveer 18.500 tot 19.000 hectare een landbouwbestemming. In de Omgevingsvisie van Westerveld staat beschreven dat Westerveld een sterk agrarisch karakter heeft, waarbij circa 65-68% van het grondgebied wordt gebruikt voor landbouw (akkerbouw, veeteelt, grasland).

Inwoners

De gemeente Westerveld telt 19.987 inwoners. Het aantal inwoners in de gemeente Westerveld is met 2.409 inwoners toegenomen ten opzichte van 17.578 inwoners in 1995; dat is een stijging van 14%.

Recreatie

In maart 2025 heeft de gemeente Westerveld de nieuwe Visie Recreatie en Toerisme “Westerveld, dé toeristische gemeente van Drenthe” vastgesteld, inclusief een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Met deze visie onderstreept de gemeente haar ambitie om uit te groeien tot dé toeristische gemeente van Drenthe. Het economische rendement van recreatie en toerisme is aanzienlijk, en voor de inwoners van Westerveld dragen bezoekers bij aan het in stand houden van winkels, horeca en routestructuren. Tegelijkertijd vraagt een gemeente met veel natuurgebieden en agrarisch grondgebruik om een zorgvuldige balans in de beschikbare ruimte. Ondernemers, inwoners en bezoekers moeten ook in de toekomst kunnen blijven genieten van een aantrekkelijke en groene omgeving, waar het goed wonen en recreëren is.

Maatschappij van Weldadigheid

Een deel van het grondgebied van gemeente Westerveld is in bezit van de **Maatschappij van Weldadigheid** ([Maatschappij van Weldadigheid - Maatschappij van Weldadigheid](#)). Deze in 1818 opgerichte organisatie streefde naar het verbeteren van de leefomstandigheden van arme gezinnen door hen landbouwgrond en werk te bieden in speciaal gestichte koloniën.

Gebied en locaties binnen Westerveld

De Maatschappij van Weldadigheid bezit gronden en opstallen in met name:

- Frederiksoord
- Wilhelminaoord

- Boschoord
- Wapserveen
- Zorgvlied
- Vledder
- delen van Nijensleek en Doldersum

Deze gebieden vormen samen de **Koloniën van Weldadigheid**, waarvan een deel UNESCO Werelderfgoed is. Het grondbezit bestaat uit boerderijen, landbouwgronden, woningen, bossen en natuurgebieden.

Omvang van het bezit

De Maatschappij van Weldadigheid bezit circa 1.400 hectare grond in Drenthe, waarvan een groot deel in Westerveld ligt. Exacte cijfers per dorp verschillen, maar in Frederiksoord, Wilhelminaoord en Boschoord is het aandeel aanzienlijk en vormt het een belangrijk deel van het dorpsbeeld.

Gebruik van het bezit

- Gronden worden uitgegeven in pacht en erfpacht aan agrariërs.
- Een deel van de gronden is ingericht als natuur- en bosgebied in samenwerking met natuurorganisaties.
- Diverse monumentale panden en arbeiderswoningen zijn in bezit van de Maatschappij.
- In Frederiksoord bevindt zich het Museum De Proefkolonie, het bezoekerscentrum van de Koloniën van Weldadigheid.

Bijlagen

- 1) Handreiking soortenmanagementplan; provincie Drenthe
- 2) Handreiking SMP-methodiek provincie Utrecht; Viridis
- 3) Plangebied; gemeente Westerveld:
 - a) Deelkaarten 1, 2 en 3 in pdf en in shapebestanden
 - b) Overzicht aantal panden en adressen in dorpen
- 4) Overzicht met 1^e ronde compensatieverblijven in de 17 kernen; EcoReest
- 5) Advies populatie inschatting vleermuizen; EcoReest
- 6) Advies populatie inschatting vogels; EcoReest
- 7) Koloniekkaart meervleermuizen
- 8) Soortenmanagementplan Actium; Actium
- 9) Viewer SMP Actium; Actium
- 10) Stakeholderlijst; gemeente Westerveld

Bronnen:

- Provincie Drenthe, *Handreiking soortenmanagementplan* (maart 2024)
- Provincie Drenthe, *Beleidskader natuurvriendelijk isoleren onder het pre-SMP* (maart 2024)
- Provincie Utrecht, *Handreiking SMP-methodiek provincie Utrecht; Viridis* (oktober 2023)
- Eco Reest, *Populatie inschatting en achtergronddocument beschermde gebouwbewonende vleermuissoorten bij particulieren – Pre-SMP Drenthe* (2023)
- Eco Reest, *Populatie inschatting huismus, gierzwaluw en huiszwaluw – Pre-SMP Drenthe* (2023)
- AlleCijfers.nl, [Gemeente Westerveld in cijfers en grafieken | AlleCijfers.nl](#)
- Publieke Dienstverlening op de Kaart, [Home - PDOK](#)
- Gemeente Westerveld, [Home - Omgevingsvisie Westerveld](#) en [201021-Visiekaart](#)
- Koloniën van Weldadigheid, [Kolonien van Weldadigheid \(UNESCO\)](#)
- Maatschappij van Weldadigheid, [Maatschappij van Weldadigheid](#)
- Actium Wonen, [Home - Actium](#)
- Woonconcept, [Home - Woonconcept](#)